

# KE STRUKTUŘE BRANECKÉ POPULACE

V článku chci informovat o úrovni využívání civilněprofesní struktury branecké populace v průběhu vojenské základní služby a ukázat na možnosti odstranění nedostatků a na možné změny a prostředky vyššího využívání této důležité složky kvalifikace a připravenosti na vojenskou službu.

Civilněprofesní struktura je souhrnem všech druhů a skupin profesí v dané množině praceschopného obyvatelstva, především obyvatelstva v produktivním věku.

Její spektrum je dáno především konkrétními potřebami národního hospodářství. Na základě rozvoje odvětvové a oborové struktury národního hospodářství se neustále mění a vyvíjí v souladu s požadavky na pracovní sílu a její kvalifikaci.

Hovoříme-li však o civilněprofesní struktuře v souvislosti s řešením různých teoretických i praktických otázek mírového doplňování útvarů ozbrojených sil branci, vztahujeme tento pojem na podstatně užší okruh této množiny praceschopného obyvatelstva v produktivním věku — tj. na braneckou populaci příslušného roku narození.

Z tohoto hlediska považujeme za civilněprofesní strukturu branecké populace soubor výučních profesí spolu s více či méně rozsáhlým členěním skupiny zaučených a pomocných dělníků a funkcí vyžadujících střední všeobecné nebo odborné vzdělání.

Poněvadž jde prakticky o věkově nejmladší skupinu obyvatelstva v produktivním věku, je její složení podstatně odlišné, než civilněprofesní struktura veškerého praceschopného obyvatelstva v produktivním věku. Její složení se více přibližuje potřebám a požadavkům ozbrojených sil. Tak např. neustále narůstá podíl různých technických profesí jako jsou mechanici,

opraváři, údržbáři, seřizovači, strojníci, narůstá podíl elektroodborníků a kovoodborníků. Na druhé straně dochází k postupnému snižování počtů celé řady výučních civilních profesí tradičního zaměření a u některých i k přímému zániku.

Přesto však i nadále trvají značné rozdíly mezi civilněprofesní strukturou branecké populace a požadavky ozbrojených sil na profesní strukturu a kvalifikačních úroveň branců.

Tyto rozdíly vyplývají z rozdílů mezi technickým vybavením ozbrojených sil a jednotlivých civilních odvětví a z odlišností v povaze činnosti v obou zmíněných oblastech.

Dosáhnout ideálního stavu, tj. adekvátní zařazení všech branců nebo jejich většiny podle jejich civilněprofesního zaměření, je teoreticky i prakticky nemožné.

Přesto však je nezbytné usilovat o co nejoptimálnější zařazení a využití maximálního počtu branců, protože to urychluje dosahování bojeschopnosti příslušné jednotky na straně a udržování resp. rozšiřování kvalifikace během vojenské služby na straně druhé, tj. usilovat o maximální využitelnost.

Přitom branci, kteří každoročně nastupují vojenskou službu, tvoří poměrně značný podíl z celkového fondu pracujících v produktivní sféře.

Pod pojmem „využitelnost civilněprofesní struktury branecké populace“ (dále jen civilněprofesní struktury) rozumím pro potřebu další analýzy rozsah a kvalitu zařazování branců příslušných civilních profesí (např. automechanik, elektromechanik, kuchař apod.) do jednotlivých druhů vojsk, útvarů, ČVO a funkcí.

Potencionální rozsah využitelnosti civilněprofesní struktury je teoreticky dán

**1. celkovým rozsahem a strukturou ozbrojených sil, skutečnými počty jednotlivých ČVO a funkcí plánovaných pro vojáky v základní službě;**

**2. celkovými zdroji branecké populace a její civilněprofesní strukturou, zejména pak tou částí, jež je po stránce zdravotní schopna k výkonu vojenské služby.**

Využitelnost civilněprofesní struktury ovlivňují

— vysoký podíl struktury tzv. bojového charakteru, které obsazujeme branci všech možných profesí a při jejichž výkonu nelze vůbec uvažovat alespoň o částečném využití té či oné civilní profese;

Jejich podíl na plánovaných počtech vojáků v základní službě je poměrně vysoký.

— vysoké počty řidičů motorových vozidel, k jejichž naplnění požadujeme brance převážně z civilních profesí.

Tyto hranice musíme před nebo po nástupu vycvičit, neboť jejich zdroje v celkovém rozsahu branecké populace jednoho ročníku narození jsou statisticky nevýznamné (0,05 %).

— **objektivní existence tzv. přednostního doplňování určité části útvarů**, kde primární kritérium tvoří ucelený soubor třídně politických a politickomorálních kvalit ve spojení s poměrně vysokými požadavky na zdravotní stav.

Pro obtížnost řešení naplněnosti těchto útvarů branci shora požadovaných kvalit musí ostatní kvalitativní kritéria včetně civilněprofesní přípravy zákonitě ustoupit do pozadí.

V důsledku toho dochází pak k zařazování většího počtu branců s přímo i nepřímou využitelností civilními profesemi, než jaká je jejich optimální potřeba.

Tato skutečnost se zejména týká takových skupin civilních profesí jako jsou zámečníci, silnoproudí elektroodborníci a také ovšem v podstatně menší míře i automobilních odborníků, slaboproudých elektroodborníků, chemiků a v jednotlivých případech i kuchařů;

— **nerovnoměrné rozmístění zdrojů branecké populace**, a to jak celkových zdrojů, tak především jednotlivých skupin civilních profesí.

Nerovnoměrné rozmístění celkových zdrojů branecké populace má za následek, že do některých teritorií je nutné brance „dovážet“, zatímco z dalších je třeba je „vyvážet“.

Rovněž rozmístění některých skupin civilních profesí je více či méně nerovnoměrné. Rovnoměrně [tj. víceméně odpovídající podílu celkové struktury teritoria na celkových zdrojích] jsou rozmístění

kovoodborníci, méně již automobilní odborníci a silnoproudí elektroodborníci, stavební odborníci a kuchaři.

Značně nerovnoměrně jsou pak rozmístěni slaboproudí elektroodborníci, chemičtí odborníci a zejména letečtí odborníci.

Tato situace pak ztěžuje jejich optimální rozmístění do útvarů ozbrojených sil a tím i využívání civilněprofesní struktury branecké populace

Konkrétní úroveň využitelnosti civilněprofesní struktury pak ovlivňuje

— úroveň informací o civilněprofesním zaměření každého brance;

— používaná metoda zařazování branců do útvarů ozbrojených sil a úroveň rozpracování „Plánu doplnění“;

— subjektivní přístup pracovníků mírového doplňování u okresních vojenských správ a příslušných pracovníků jednotlivých útvarů.

V konečné podobě je dána rozsahem zařazování příslušné civilní profese na stejných<sup>1)</sup>, obdobných<sup>2)</sup>, příbuzných<sup>3)</sup> a ostatních<sup>4)</sup> vojenských funkcích. (Toto rozdělení vychází ze vztahů ČVO a funkcí k příslušným civilním profesím.)

**1) skupina stejných vojenských funkcí** je charakterizována tím, že

a) odborný rozsah činnosti v příslušných ČVO a funkcích je prakticky stejný jako v příslušných civilních profesích;

b) mají stejný název jako příslušné civilní profese např.

civ. prof. automechanik —

ČVO 185 — automechanik

civ. prof. autoelektromechanik —

ČVO 190 — autoelektromechanik

civ. prof. optik —

ČVO 230 — optik

civ. prof. letecký mechanik —

ČVO 430 — letecký mechanik

civ. prof. spoj. mechanik —

ČVO 640 — spojovací mechanik

civ. prof. kuchař —

ČVO 767 — kuchař

**2) skupina odborných ČVO a funkcí** je podobná skupině stejných vojenských funkcí s tím rozdílem, že nemají stejný název jako příslušné civilní profese, např. ČVO 150 tankový mechanik — automechanik

ČVO 151 tankový elektromechanik — autoelektromechanik, apod.

**3) skupinu příbuzných ČVO a funkcí** tvoří pak ty vojenské funkce, v nichž lze při optimálním zařazení očekávat větší či menší využití konkrétní přípravy, např.

- příbuznou skupinou ČVO a funkcí je celá skupina strojníků ženijních, zemních a silničních strojů k celé skupině zámečnicků a i k převážné části kovoobráběcích profesí,
- příbuznou skupinou ČVO a funkcí je rovněž celá skupina mechaniků a silnoproudých zařízení k celé skupině elektromotérů (provozních, rozvodových zařízení) apod.

4) skupinu ostatních ČVO a funkcí tvoří pak ty vojenské funkce, v nichž prakticky nelze ani částečně příslušnou civilněprofesní přípravu využít.

Využitelnost příslušných civilních profesí na stejných a obdobných ČVO a funkcích nazýváme jako **využitelnost přímá**. Dochází zde k využití všech znalostí, schopností a dovedností, tzn. **dochází zde k plnému využití civilněprofesní přípravy**.

Využitelnost příslušných civilních profesí na příbuzných ČVO a funkcích označujeme jako **využitelnost nepřímá**. Dochází zde k využití jen části znalostí, dovedností a schopností konkrétní civilněprofesní přípravy, tzn. dochází zde více či méně k částečnému využití.

Podle potencionální úrovně využitelnosti můžeme celý soubor civilních profesí rozdělit do 4 skupin

— 1. skupinu tvoří ty skupiny civilních profesí, které mají v ozbrojených silách nejvyšší využitelnost. Jsou to především všechny skupiny slaboproudých elektroodborníků (mechanik elektronických zařízení, elektromechanik sdělovacích a zabezpečovacích zařízení, mechanici dálkových spojů, frekvenční mechanik, mechanik rádiových spojů, mechanik měřicí a regulační techniky, spojovací mechanik), automobilní odborníci (především automechanik a autoelektromechanik), letečtí odborníci (letecký mechanik a zámečník — drakař), mechanici organizační a výpočetní techniky, optici, geodetičtí měřiči a dále vybrané civilní profese potravinář-

ského průmyslu a závodů společného stravování (kuchař, pekař, řezník, cukrář).

Jejich možná využitelnost je prakticky 100 % a kromě toho je to v převážné míře využitelnost (tzn. na stejných funkcích).

— 2. skupinu tvoří ty skupiny civilních profesí, jejichž využitelnost v ozbrojených silách je nižší. Jsou to zejména výuční profese silnoproudé elektromechaniky, strojírenské výroby a jednotlivých oborů chemického průmyslu.

Charakteristickým rysem této skupiny je především nepřímá využitelnost, zejména na funkcích operátorů slaboproudých zařízení, řidičů motorových vozidel a strojníků ženijních, silničních a zemních strojů.

Celková využitelnost této skupiny civilních profesí se pohybuje v rozmezí 10 až 80 %.

— 3. skupinu tvoří skupiny civilních profesí, jejichž využití na příslušných odborných funkcích v ozbrojených silách je vcelku velmi omezené. Jen nepatrná část těchto civilních profesí má možnost přímého využití (počet plánovaných stejných funkcí je velmi nepatrný). Rovněž nepřímé využití je velmi omezené, především na příslušných funkcích ženijního, železničního a silničního vojska.

Tuto skupinu tvoří především stavební odborníci železniční dopravy a některé profese lehkého a spotřebního průmyslu.

Jejich využitelnost se pohybuje do 10 %.

— 4. skupinu tvoří skupiny civilních profesí, jejichž využití na příslušných odborných funkcích v ozbrojených silách je prakticky nemožné.

Jsou to především horníci uhelných a rudných dolů, odborníci hutního průmyslu, většina funkcí průmyslu stavebních hmot, sklářského průmyslu a keramického průmyslu, lehkého, spotřebního a potravinářského průmyslu, jakož i zemědělské výroby.

Využitelnost těchto skupin civilních profesí je prakticky nulová.

—\*—

K analýze úrovně skutečného využití civilněprofesní struktury branecké populace v útvech ozbrojených sil jsem použil (kromě některých údajů z dlouhodobějších časových řad civilněprofesní struktury branecké populace) především výsledků výběrového statistického šetření v řadách vojáků v záloze.

Metoda tohoto šetření měla tyto principy:

a) celkový vzorek zahrnoval 10 % vojáků propuštěných do zálohy v příslušném roce;

b) šetření bylo uskutečněno u všech okresních vojenských správ, přičemž počet vybraných vojáků v záloze u každé okresní vojenské správy činil rovněž 10 % propuštěných;

c) konkrétní výběr do stanoveného počtu probíhal metodou náhodného výběru (byl vybrán každý desátý voják, jenž byl u okresní vojenské správy vzat do evidence);

d) o každém, z takto vybraných vojáků v záloze, byl zpracován soubor potřebných údajů a charakteristik ve

zvlášť k tomu zpracovaných formulá-  
řích.

Z těchto údajů můžeme zpracovat celou řadu zajímavých a potřebných charakteristik, kromě jiného i stav a úroveň zařazování jednotlivých skupin civilních profesí do ČVO a funkcí, vliv jednotlivých skupin civilních profesí na úroveň a výsledky přípravy v příslušných ČVO a funkcích apod., které do té doby nemohly být vůbec souhrnně poznány.

Časově bylo výběrové statistické šetření orientováno do měsíců října až listopadu.

Jak celkový počet osob zahrnutých do výběrového statistického šetření, tak i výše uvedené principy metody výběru potřebného vzorku, vytvořily potřebné předpoklady k tomu, aby se z výsledku tohoto šetření dalo seriálně uvažovat na celek.

Jedním ze základních prvků tohoto výběrového šetření je tedy oblast civilněprofesní struktury a její vliv na jednotlivé složky vojenské základní služby.

Základem této struktury je soubor výučních profesí tak jak jsou vykazovány v publikacích Federálního statistického úřadu „Učební v národním hospodářství“.

Celý soubor výučních profesí je pro celkové srovnání velmi rozsáhlý (zahrnuje cca 300 civilních profesí a některé civilní profese v důsledku nízkého zastoupení v celkových počtech se i ve výběrovém souboru objevily v tak malém rozsahu, že se z nich při dodržování elementárních statistických zásad nedá usuzovat na celek. Proto pro potřebu analýzy jsem vybral užší okruh výučních civilních profesí, jež jsou tzv. reprezentanty jednotlivých oborů. Jsou to tyto civilní profese:

- horník uhelných dolů;
- valčíř trub, profilů a plechů;
- chemik;
- zámečnický;
- soustružnický;
- kovář;
- automechanik;
- letecký mechanik;
- elektromontér;
- elektromechanik;
- mechanik elektronických zařízení;
- zedník;
- instalatér;
- truhlář;
- sklář;
- řezník;
- opravář zemědělských strojů;
- zemědělský mechanizátor;
- kuchař.

Těchto civilních profesí je celkem devatenáct. Kromě nich jsem přibral i skupinu „pomocných dělníků“ a to pro úplnost poznání celého problému.

Proč jsem vybral tyto civilní profese?

1. Jde většinou o nejpočetnější civilní profese;

2. Prakticky zastupují všechna odvětví a obory národního hospodářství;

3. Zastupují prakticky všechny stupně využitelnosti v útvech ozbrojených sil

a) **přímé** (automechanik, letecký mechanik, mechanik elektronických zařízení, kuchař)

b) **nepřímé** (chemik, elektromontér, elektromechanik, řezník, opravář zemědělských strojů, zámečnický, kovář, soustružnický)

c) **na omezených počtech funkcí** (zedník, instalatér, truhlář)

d) **z hlediska své civilní profese prakticky nevyužitelné** (horník, valčíř, sklář, zemědělský mechanizátor).

Výsledky výběrového statistického šetření byly pro každou sledovanou civilní profesi zpracovány do samostatných tabulek,

— jež názorně charakterizují rozmístění jednotlivých civilních profesí do ČVO a funkcí ozbrojených sil, umožňují seriálně analyzovat jeho úroveň a zároveň umožňují posoudit do jaké míry odpovídá zjištěná úroveň zařazení původním zá-  
měrům a představám;

— které umožňují (svým rozdělením na příslušné skupiny ČVO a funkcí) poměrně dobře poznat a posoudit skutečnou úroveň využitelnosti každé z příslušných civilních profesí v útvech ozbrojených sil, poznat klady i nedostatky tohoto problému a stanovit možné cesty jeho efektivního řešení.

Ukázky z celého souboru takto zpracovaného rozmístění civilních profesí viz **tabulka 1** (automechanik).

Celkem bylo takto zpracováno 255 tabulek.

Získané údaje z 20 vybraných tabulek jsem uvedl v tabulce 2 („Podíl vybraných civilních profesí v jednotlivých skupinách ČVO a funkcí“).

Tato tabulka názorně dokumentuje rozložení vybraných civilních profesí do jednotlivých skupin ČVO a funkcí.

Je v ní vůbec poprvé v historii mírového doplňování útvarů ozbrojených sil u nás zachycena jedna z hlavních otázek teorie a praxe mírového doplňování — jakým způsobem je využívána civilněprofesní struktura branecké populace. Tudiž otázka, jež se od doby vzniku masových armád založených na všeobecné branné povinnosti neustále, i když v různých obměnách a variantách opakuje a je i různými prostředky a na různé úrovni řešena.

Na podporu této skutečnosti chci připomenout jen některé příklady. Tak např. Napoleon při zřizování ženijních útvarů stanoví, aby k nim byli zařazováni především kopáči... apod.

M. I. Kalinin pak upozorňuje na nezbytnost využívání dosažené kvalifikace, tradic, kulturně technické úrovně, když praví:

„Mimoto je nezbytné, aby se ti, kdo provádějí výcvik, seznámili důkladně se zvláštnostmi různých oblastí Sovětského Ruska.“

Jestliže například nejlepší námořníci jsou z Archangelské gubernie, pak kozáci a stepní národy mají nejlepší jízdu, městský proletariát — speciální vojensko-technické útvary.

Všechny tyto zvláštnosti, jak fyzické tak i psychologické je třeba vystihnout a využít jich. („O komunistické výchově a vojenských povinnostech“ str. 26, Praha 1959.)

Tento úkol je zcela pochopitelný a zákonitý, především v socialistické společnosti, jejímž základním cílem je maximální uspokojování materiálních a kulturních potřeb pracujícího lidu a všech jeho složek, a proto se musí snažit z relativně omezených možností a zdrojů vytěžit maximum efektu. Nemůžeme tudíž hodnotami vytvořenými v minulosti tak i v současnosti plýtvat.

Proto i v armádě máme snahu plně využít i dříve získanou kvalifikaci povolávaných osob k urychlení a zvýšení bojové a politické připravenosti.

Není pochyb o tom, že struktura civilních a vojenských profesionálních činností je značně rozdílná. Není tudíž možné dosáhnout toho, aby každý bránc byl zařazen vždy podle svého profesionálního zaměření.

Přesto budeme hledat všechny prostředky, abychom toto hledisko stále více uplatnili.

Tím, že v tabulce jsou na jedné straně zastoupeny prakticky všechny skupiny ČVO a funkcí a na druhé straně civilní profese různých odvětví a oborů národního hospodářství a různých profesních činností [mechanici, opraváři, operátoři, ostatní řemeslníci, pomocní dělníci] — tudíž v pravém slova smyslu (početním i strukturálním) reprezentanty civilněprofesní struktury branecké populace, umožňuje její struktura objektivně konkrétně posoudit současnou úroveň a stav.

Svým rozsahem dává zároveň odpověď na otázku, jaká je tedy skutečná úroveň využívání civilněprofesní struktury branecké populace. Na tuto otázku je právě v současnosti mnoho názorů a kolem nich

probíhá celá řada diskuzí, které postrádají to hlavní, tj. objektivní analýzu a interpretaci jejích výsledků.

Jaké závěry z obsahu tabulky vyplývají?

1. **Tabulka potvrzuje, že rozdělení vybraných civilních profesí do jednotlivých skupin ČVO a funkcí je vcelku příznivé, v převážné míře sleduje celkové záměry a tendence mírového doplňování a v hrubých rysech odpovídá i možnostem vyplývajícím ze zdrojových možností civilněprofesní struktury branecké populace.**

Toto základní konstatování můžeme doplnit celou řadou dílčích srovnání.

Tak např. podíl mezi souborem vybraných civilních profesí a mezi souborem pomocných dělníků je v celkovém vzorku 85,50 % ku 14,50 %. Podíváme-li se na tento podíl v jednotlivých skupinách ČVO a funkcích, zjistíme, že se většinou od obecného podílu značně odchyluje. Tak např. ve skupině mechaniků je tento podíl 95,50 % ku 4,50 % [u mechaniků automobilní techniky dokonce 99,27 % ku 0,73 %], zatímco u skupiny bojových funkcí a ostatních funkcí obslužného charakteru je tento podíl 75,71 % ku 24,29 %. Tento rozdílný podíl není nic náhodného, ale zákonitě vyplývá z konkrétních potřeb doplnění jednotlivých skupin funkcí, především proto, že jednotlivé skupiny ČVO a funkcí vyžadují vždy určitou úroveň a zaměření civilněprofesní přípravy a vůbec určitou úroveň a směr kvalifikace. Není tudíž třeba nijak zvlášť zdůvodňovat, že tento požadavek je více akceptován u skupiny mechaniků, než u ostatních skupin funkcí. Vychází z toho, že výkon náročných funkcí mechaniků přímo vyžaduje zařazení těch civilních profesí, které mají stejný resp. obdobný charakter, v nejkratřejším případě civilních profesí příbuzného charakteru. Zařazování ostatních skupin civilních profesí není již efektivní.

2. **Poměrně příznivá je i úroveň zařazování přímo využitelných civilních profesí na stejné o obdobné funkce v ozbrojených silách.**

Tento rovněž pozitivní závěr lze potvrdit srovnáním % podílu v celkovém vzorku s % podílu zařazení na stejných funkcích u civilních profesí — viz tabulka 3.

Předchozí srovnání ukazuje, že % podíl zařazení příslušné civilní profese ve stejných ČVO a funkcích je podstatně a mnohonásobně vyšší, než je jejich % podíl v celkovém vzorku vybraných civilních profesí. Již tato skutečnost naznačuje, že základní záměr praxe mírového doplňování sleduje cíl maximálního využití příslušných civilních profesí na stejných

Tabulka 3

| Úroveň zařazení<br>Druh civilní profese | % podíl           |                                                               |         |
|-----------------------------------------|-------------------|---------------------------------------------------------------|---------|
|                                         | v celkovém vzorku | ve skupině branců zařazených do stejných funkcí roč. narození |         |
|                                         |                   | 1945                                                          | 1947    |
| automechanik                            | 6,04 %            | 64,41 %                                                       | 66,19 % |
| letecký mechanik                        | 0,13 %            | 4,40 %                                                        | 10,01 % |
| mechanik elektronických zařízení        | 1,15 %            | 21,33 %                                                       | 27,34 % |
| kuchař                                  | 1,09 %            | není srovnání                                                 | 38,77 % |

funkcích v ozbrojených silách a je vcelku plněn.

Zjištěný stav je dokonce lepší, než v dřívějších letech (srovnání mezi roč. nar. 1945 a 1947 viz tabulka 3).

**3. Přiznává se i úroveň zařazování některých skupin civilních profesí na příbuzných ČVO a funkcích.** Tato skutečnost je tím významnější, že jde převážně o skupiny takových civilních profesí, které jsou v celkových zdrojích branecké populace nepočteně zastoupeny, především o skupinu kovodoborníků a silnoproudých elektroodborníků.

Tabulka tento závěr velmi názorně dokumentuje a potvrzuje.

Tak např. značný počet zámečníků (vůbec nepočtenější civilní profese) je zařazován na funkcích zbrojířů a dělmistrů (48,89 %), řidičů motorových vozidel (28,36 %) a strojníků ženijních, silničních a stavebních strojů (24,44 %).

Analogická situace je i u elektromontérů (2. nepočtenější civilní profese). Značný počet elektromontérů je zařazován na funkcích mechaniků silnoproudé elektrotechniky (55,56 %), velmi významný je i podíl zařazení na funkcích mechaniků slaboproudé elektroniky (38,28 %), poměrně vysoký je i podíl elektromontérů na funkcích operátorů radiolokátorů (49,03 %) a obsluh ostatních slaboproudých zařízení (39,26 %), zanedbatelný není ani jejich podíl na funkcích mechaniků tankové techniky (22,22 %), automobilní (8,09 %) a letecké techniky (9,09 %), zejména na funkcích tankových elektromechaniků, autoelektromechaniků a mechaniků pro elektrické zařízení.

Stejná je i situace u civilní profese „řezník“, té profese, které je využíváno spolu s ostatními profesemi potravinářského průmyslu a veřejného stravování na krytí nedostatků kuchařů.

Z tabulky je zřejmé, že jejich podíl na celkovém počtu funkcí „kuchařů“ činí

9,30 %, což není sice značný rozsah vzhledem k podílu ostatních civilních profesí. Tato skutečnost (při jednostranném zkoumání ne příliš významná) je dána nízkými počty této profese v celkové struktuře branecké populace. Vezmeme-li však v úvahu, že z celkových zdrojů této profese je 70,59 % zařazováno na funkce kuchařů, vidíme, že i v tomto případě jde o výrazně pozitivní efekt využívání civilněprofesní struktury.

To jsou základní pozitivní skutečnosti dosavadní úrovně zařazování branců do útvarů ozbrojených sil a ve využitelnosti civilněprofesní struktury branecké populace. Jsou to nesporně pozitivní, i když tato úroveň využitelnosti není zdaleka optimální.

Zde máme ještě značné rezervy a můžeme říci i celou řadu nedostatků.

Není účelné je zde všechny uvádět. Soustředím se proto na některé z nich, jež považuji svou podstatou za nejzávažnější.

**Za prvé jsou to nedostatky v zařazování přímo využitelných civilních profesí.**

Tento nedostatek má dvě různé stránky a samozřejmě i důsledky.

Předně zařazováním této skupiny civilních profesí na ČVO a funkce, kde je nelze využít vůbec nebo jen v omezeném rozsahu snižuje možnou využitelnost.

Tím, že na příslušné ČVO a funkce jsou zařazovány takové civilní profese, které nelze využít vůbec nebo jen v omezené míře, má negativní vliv na úroveň připravenosti na funkcích a jako celek na celkovou úroveň bojové připravenosti a kvalitu záloh.

Tyto případy nejsou nijak zanedbatelné. Pohled na strukturu zařazení vybraných civilních profesí v příslušných skupinách vojenských funkcí tento soud plně podporuje.

Rozbor údajů v tabulce ukazuje, že potenciální možnosti využití některých sku-

pin civilních profesí jsou ještě vyšší. Zkoumáním celkových zdrojů a potřeb pak ukazuje, že to nejsou možnosti pouze teoretické, ale i praktické.

Ukáží to na příkladu některých civilních profesí.

Tak např. zatímco globální zdroje jsou u automobilních odborníků (jsou zde zahrnuty jen automechanici a autoelektromechanici) cca o 7 % vyšší, než činí jejich potřeba mírového doplnění, doplnění této skupiny vojenských funkcí (ČVO 185, 186, 190, 191) činí 66,19 %. Tzn., že cca 33,81 % těchto funkcí je obsazeno branci podstatně méně kvalifikovanějšími, než činí potřeba a než umožňují celkové zdroje.

Příčina tohoto nedostatku spočívá v zařazování branců automobilních odborníků na jiné, někdy až zcela neodpovídající funkce.

Tabulka 2 sama dokumentuje, kam jsou tyto velmi vysoce využitelní odborníci zařazováni.

#### **Za druhé jsou to nedostatky ve využití skupiny příbuzných civilních profesí.**

Např. z tabulky 2 je zřejmé, že na funkcích mechaniků silnoproudé elektrotechniky (ČVO 284, 285, 286, 323, 236, 432, 441, 437, 654, 655 apod.), vyžadující zařazení civilních profesí ze skupiny silnoproudých elektroodborníků, především elektromechaniků a elektromontérů, je zařazováno cca 70,00 % těchto civilních profesí. Místo nich jsou na tyto funkce zařazováni i automobilní a slaboproudí elektroodborníci, nebo jsou na tyto funkce zařazováni sklářští, stavební, zemědělní odborníci, pomocní dělníci a další civilní profese, jejichž technické a odborné předpoklady k zvládnutí uvedených funkcí jsou nízké.

Přítom však celkové zdroje silnoproudých elektroodborníků jsou na 2½krát větší.

Obdobná situace je ve větším či menším měřítku i u dalších skupin vojenských

funkcí, především u funkcí dělmistrů a zbrojářů, strojníků ženijních, silničních a stavebních strojů, k jejichž kvalitnímu obsazení jsou nepoměrně větší zdroje kovodborníků, především všech druhů zámečníků, soustružníků apod.

Jsou i další příklady (např. totální nevyužívání takové civilní profese jako je zámečnick-drakař, jež je plně početně využitelná na funkci mechanik draků, velmi slabé využívání civilní profese mechanik měřicí a regulační techniky, jež patří do skupiny slaboproudých elektroodborníků a jako taková má širokou využitelnost na funkcích mechaniků slaboproudé elektrotechniky apod.).

Otázka míry využitelnosti civilněprofesní struktury není závažná jen z hlediska mírového doplňování, ale i z hlediska národohospodářského.

Z hlediska mírového doplňování má zařazování přímo využitelných civilních profesí na stejné či obdobné funkce svůj poměrně značný odraz v kvalitě přípravy. Toto tvrzení dokumentuje tabulka 4 „Srovnání úspěšnosti výkonu některých ČVO a funkcí při zařazení branců různých skupin civilních profesí“.

Z tabulky 4 je zřejmé, že zařazování přímo využitelných civilních profesí má v úrovni a kvalitě přípravy příslušných ČVO a funkcí vysoce pozitivní přínos.

Výsledky připravenosti vojáků stejných a příbuzných civilních profesí jsou značně vyšší, než vojáků s ostatními civilními profesemi.

Významnost vlivu zařazování přímo využitelné profese, resp. zařazení příbuzné civilní profese na kvalitu celkové připravenosti a kvalitu konkrétního výkonu funkce je zřejmá především u těch vojenských funkcí, u nichž je nezbytná znalost systému, konstrukce příslušného druhu techniky, technologických postupů, demontáže, oprav, postupu seřizování, odstraňování vzniklých poruch, provádění běžných oprav a preventivních prohlídek, zejména u složitější techniky.

Tabulka 4

| Skupina ČVO a funkcí   | ČVO a funkce         |                            |                        |                       |                                   |
|------------------------|----------------------|----------------------------|------------------------|-----------------------|-----------------------------------|
|                        | 430<br>let.<br>mech. | 437<br>silnopr.<br>elektr. | 880<br>chem.<br>instr. | 640<br>spoj.<br>mech. | 228,299<br>234,235<br>děl.m. zbr. |
| Při zařazení           |                      |                            |                        |                       |                                   |
| stejně profese obdobné | 5,00                 | 4,14                       | 3,60                   | 4,38                  | —                                 |
| příbuzné profese       | 4,40                 | 3,92                       | —                      | 3,88                  | 3,89                              |
| ostatních profesí      | 3,62                 | 3,40                       | 3,54                   | 3,55                  | 3,87                              |

Tabulka 1

Civilní profese

automechanik

MVS

KVS

PLZ

Ústí

Č B

HRK

BRN

OST

BLA

B B

KOŠ

Ročník narození

1947

Zařazeno na funkcích

| mechaniků           |          |                     |          | řidičů         |           | strojníků |   | operátorů       |               |                           | bojových           |                   |                 |
|---------------------|----------|---------------------|----------|----------------|-----------|-----------|---|-----------------|---------------|---------------------------|--------------------|-------------------|-----------------|
| tankové techniky    |          | slabopr. elektron.  |          | 170—17         |           | ●         | ● | radiolokátorů   |               |                           | 101—116            |                   |                 |
| 150                 | 151      | 241                 | 242      | 44             |           | ●         | ● | 207             | 208           | 209                       | 4                  |                   |                 |
| 10                  | 1        | ●                   | ●        | ELc            |           | 516: 2    | ● | 265             | 412           | 661                       | 130, 137, 138      | 136               |                 |
| 152                 | 153      | 243                 | 244      | 4              |           |           |   | ●               | ●             | ●                         | ●                  | ●                 | ●               |
| ●                   | 1        | ●                   | ●        | 135, 137, 138  |           |           |   | 662             | ●             | ●                         | ●                  | ●                 | 1               |
| automob. techniky   |          | 322                 | 412      | 3              |           |           |   | ●               | ●             | obsluhy slabopr. zařízení |                    |                   | 200—203, 218—20 |
| 185, 186            |          | ●                   | ●        | 139            | 176       | 328: 2    | ● | 601, 621        | 602, 622      | 2                         |                    |                   |                 |
| 75                  | 191, 190 | ●                   | ●        | 1              | 9         |           |   | 2               | 1             | 253—256                   |                    |                   |                 |
|                     | 15       | 436                 | 640, 641 | 175            | 508       |           |   | 603             | 604           | 3                         |                    |                   |                 |
| letecké techniky    |          | ●                   | ●        | ●              | ●         |           |   | ●               | ●             | 605, 623                  | 606, 624           | ženisté a chemici |                 |
| 430 prov            | drak mot | 642, 643            | 644      | 185, 186       | 190, 191  | 328: 2    | ● | 607             | 608           | 500—507                   | 509: 1             | 510: 1            |                 |
| 2                   | ●        | ●                   | ●        | 56             | 3         |           |   | ●               | ●             | 1                         | 510: 1             |                   |                 |
| 431                 | ●        | 645                 | 647, 648 | 329            | 521       |           |   | ●               | ●             | 1                         | 510: 1             |                   |                 |
| siln. elektrotechn. |          | ●                   | ●        | 1              | 1         |           |   | ●               | ●             | 1                         | 510: 1             |                   |                 |
| 284                 | 285      | 649                 | 650      | 178            | 177       | 328: 2    | ● | 609             | 610           | 611                       | 571—581            |                   |                 |
| ●                   | ●        | ●                   | ●        | ●              | ●         |           |   | ●               | ●             | ●                         | ●                  | 1                 |                 |
| 286                 | 323      | 651                 | 653      | vulkaniséri    | svářeči   |           |   | 612             | 614           | 631                       | 542 ● 543 ●        |                   |                 |
| ●                   | ●        | ●                   | ●        | ●              | ●         |           |   | ●               | ●             | 1                         | 721                | 4                 | 2               |
| 236                 | 432      | 665                 | 685      | ostatní funkce |           | ●         |   | 632             | 633           | 671                       | kuch. skladníci    |                   |                 |
| ●                   | ●        | ●                   | ●        | poz. děl.      | PVOS, PVO | ●         |   | 1               | ●             | ●                         | 1                  | 5                 |                 |
| 441                 | 437      | 691                 | 692      | 1              | ●         | ●         |   | 682             | 683           | 684                       | účetní             | psovodi           |                 |
| ●                   | ●        | ●                   | ●        | let.           | PHM       | ●         |   | 685             | ●             | ●                         | 1                  | ●                 |                 |
| 654, 655            |          | 693                 | 921      | ●              | ●         | ●         |   | 259—261         | 263, 264, 266 | sběr. r.                  |                    |                   |                 |
| ●                   | ●        | ●                   | ●        | raket.         | ●         | ●         |   | ●               | ●             | ● ●                       |                    |                   |                 |
| 521                 | ●        | 984, 985            | ●        | 1              | ●         | ●         |   | 660             | 212, 262      | průzkumníci               |                    |                   |                 |
| 2                   | ●        | ●                   | ●        | ●              | ●         | ●         |   | 1               | ●             | ●                         |                    |                   |                 |
| ostatní mechanici   |          | dělmistři, zbrojíři |          | ●              | ●         | ●         |   | další operátoři |               |                           | ●                  |                   |                 |
| 521                 |          | 227—229             | 234—235  | ●              | ●         | ●         |   | 322             | 324           | 325                       | ostatní řemeslníci |                   |                 |
| 9                   | ●        | ●                   | 1        | ●              | ●         | ●         |   | ●               | ●             | ●                         | 1                  |                   |                 |
| 397                 |          | ●                   | 440      | ●              | ●         | ●         |   | 326             | 327           | 414                       | 1                  |                   |                 |
| 1                   | ●        | ●                   | ●        | CELKEM: 277    | ●         | ●         |   | ●               | ●             | ●                         | 1                  |                   |                 |
| ●                   | ●        | 230-opt.            | 593, 594 |                |           |           |   | ●               | ●             | ●                         |                    |                   |                 |
| ●                   | ●        | ●                   | ●        |                |           |           |   | ●               | ●             | ●                         |                    |                   |                 |

PODÍL VYBRANÝCH CIVILNÍCH PROFESÍ VE SKUPINÁCH ČVO A FUNKCÍ:

| Skupina civilních profesí                            |                                                       | Skupina ČVO a funkcí |        |         |           |              |         |               |                   |                              |                |                              |         |             |          |        |         |                        |                        |         |                                |                 |         |       |
|------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|----------------------|--------|---------|-----------|--------------|---------|---------------|-------------------|------------------------------|----------------|------------------------------|---------|-------------|----------|--------|---------|------------------------|------------------------|---------|--------------------------------|-----------------|---------|-------|
|                                                      |                                                       | horníci              | valeři | chemici | zámečníci | soustrážníci | kovafci | automechanici | letečtí mechanici | elektromechanici slabo proud | elektromontéři | mechanici elektrov. zařízení | zedníci | instalatéři | truhláři | skláři | řezníci | opraváři zeměd. strojů | zeměděl. mechanizováni | kuchaři | CELKEM vybrané civilní profese | pomocní dělníci | ÚHRNEM  |       |
| mechanici                                            | tankové techniky                                      | ●                    | ●      | ●       | 22,22 %   | 3,17 %       | ●       | 19,03 %       | ●                 | 6,35 %                       | 22,22 %        | ●                            | 1,59 %  | ●           | ●        | ●      | ●       | 17,46 %                | 6,35 %                 | ●       | 98,41 %                        | 1,59 %          | 100 %   |       |
|                                                      | autobusní techniky                                    | ●                    | ●      | ●       | 7,36 %    | 2,20 %       | ●       | 66,19 %       | ●                 | 4,41 %                       | 8,09 %         | ●                            | 0,73 %  | ●           | ●        | ●      | ●       | 8,82 %                 | 1,47 %                 | ●       | 99,27 %                        | 0,73 %          | 100 %   |       |
|                                                      | letecké techniky                                      | 1,81 %               | ●      | 1,82 %  | 30,92 %   | 14,54 %      | ●       | 3,64 %        | 10,91 %           | ●                            | 9,09 %         | ●                            | 1,81 %  | ●           | ●        | ●      | ●       | 14,55 %                | 3,64 %                 | ●       | 92,73 %                        | 7,27 %          | 100 %   |       |
|                                                      | silnoproudé elektrotechn.                             | ●                    | ●      | ●       | 5,56 %    | 3,34 %       | ●       | 2,21 %        | ●                 | 14,44 %                      | 55,56 %        | 1,11 %                       | 2,22 %  | 2,22 %      | ●        | 1,1 %  | ●       | 3,33 %                 | 3,34 %                 | ●       | 94,44 %                        | 5,56 %          | 100 %   |       |
|                                                      | slaboproudé elektroniky                               | 0,78 %               | ●      | ●       | 7,81 %    | 3,13 %       | ●       | ●             | ●                 | 17,19 %                      | 38,28 %        | 27,34 %                      | ●       | ●           | ●        | ●      | ●       | 1,56 %                 | ●                      | ●       | 96,09 %                        | 3,91 %          | 100 %   |       |
|                                                      | ostatní                                               | ●                    | ●      | ●       | 27,87 %   | 8,20 %       | 3,28 %  | ●             | ●                 | ●                            | 16,39 %        | ●                            | 1,64 %  | 3,28 %      | ●        | 1,64 % | ●       | 4,92 %                 | 3,28 %                 | ●       | 86,89 %                        | 13,11 %         | 100 %   |       |
| CELKEM                                               |                                                       | 0,37 %               | ●      | 0,20 %  | 13,70 %   | 4,69 %       | 0,37 %  | 21,76 %       | 1,13 %            | 8,44 %                       | 26,08 %        | 6,75 %                       | 1,13 %  | 0,75 %      | ●        | 0,37 % | ●       | 7,32 %                 | 2,44 %                 | ●       | 95,50 %                        | 4,50 %          | 100 %   |       |
| opraváři a řemeslníci                                | dělmistři – zbrojíři                                  | ●                    | ●      | ●       | 48,89 %   | 13,33 %      | 4,45 %  | 2,22 %        | ●                 | 2,22 %                       | 6,67 %         | ●                            | 2,22 %  | 2,22 %      | ●        | ●      | ●       | 6,67 %                 | 2,22 %                 | ●       | 91,11 %                        | 8,89 %          | 100 %   |       |
|                                                      | optici                                                | ●                    | ●      | ●       | —         | —            | ●       | ●             | ●                 | ●                            | —              | ●                            | —       | ●           | ●        | ●      | ●       | —                      | —                      | ●       | —                              | —               | —       |       |
|                                                      | svařeči                                               | ●                    | ●      | ●       | —         | —            | —       | —             | —                 | —                            | —              | —                            | —       | —           | ●        | ●      | ●       | —                      | —                      | ●       | —                              | —               | —       |       |
|                                                      | vulkanizéři                                           | ●                    | ●      | ●       | —         | —            | —       | —             | —                 | —                            | —              | —                            | —       | —           | ●        | ●      | ●       | —                      | —                      | ●       | —                              | —               | —       |       |
|                                                      | ostatní                                               | ●                    | ●      | ●       | 35,00 %   | 17,50 %      | 5,00 %  | 2,50 %        | ●                 | 2,50 %                       | ●              | ●                            | 7,50 %  | 7,50 %      | 10,20 %  | ●      | ●       | 2,50 %                 | 5,00 %                 | ●       | 95,00 %                        | 5,00 %          | 100 %   |       |
|                                                      | CELKEM                                                | ●                    | ●      | ●       | 43,30 %   | 14,43 %      | 6,19 %  | 2,06 %        | ●                 | 2,06 %                       | 4,13 %         | ●                            | 4,12 %  | 4,12 %      | 4,13 %   | ●      | ●       | 6,18 %                 | 3,10 %                 | ●       | 93,82 %                        | 6,18 %          | 100 %   |       |
| řidiči                                               | autobusů                                              | 0,79 %               | 0,23 % | 0,34 %  | 28,95 %   | 8,63 %       | 2,38 %  | 5,45 %        | ●                 | 0,91 %                       | 4,20 %         | ●                            | 4,88 %  | 4,77 %      | 1,36 %   | 0,11 % | ●       | 15,55 %                | 11,12 %                | ●       | 89,67 %                        | 10,33 %         | 100 %   |       |
|                                                      | tanků, SHD                                            | 1,97 %               | 0,49 % | ●       | 29,56 %   | 9,36 %       | 1,97 %  | 1,48 %        | ●                 | 0,49 %                       | 2,96 %         | ●                            | 6,40 %  | 1,48 %      | ●        | ●      | ●       | 14,78 %                | 18,72 %                | ●       | 89,66 %                        | 10,34 %         | 100 %   |       |
|                                                      | obrných transportérů                                  | 1,41 %               | 0,70 % | 0,70 %  | 23,24 %   | 4,93 %       | 2,82 %  | 7,04 %        | ●                 | ●                            | 2,11 %         | ●                            | 7,04 %  | 1,41 %      | ●        | ●      | ●       | 24,65 %                | 12,68 %                | ●       | 88,73 %                        | 11,27 %         | 100 %   |       |
|                                                      | spec. motor. vozidel                                  | ●                    | ●      | ●       | 31,26 %   | 9,38 %       | 3,12 %  | 6,25 %        | ●                 | ●                            | 18,75 %        | ●                            | 9,37 %  | 3,12 %      | 6,25 %   | ●      | ●       | 6,25 %                 | 3,12 %                 | ●       | 96,88 %                        | 3,12 %          | 100 %   |       |
|                                                      | traktorů                                              | ●                    | ●      | ●       | —         | —            | —       | —             | ●                 | ●                            | —              | ●                            | —       | —           | ●        | ●      | ●       | —                      | —                      | ●       | —                              | —               | —       |       |
|                                                      | CELKEM                                                | 1,02 %               | 0,31 % | 0,31 %  | 28,36 %   | 8,43 %       | 2,36 %  | 4,96 %        | ●                 | 0,71 %                       | 4,09 %         | ●                            | 5,51 %  | 3,78 %      | 1,10 %   | 0,08 % | ●       | 16,23 %                | 12,44 %                | ●       | 89,69 %                        | 10,31 %         | 100 %   |       |
| řidiči – automechanici a autoelektromechanici        |                                                       | ●                    | ●      | ●       | 10,1 %    | 9,09 %       | 1,01 %  | 59,60 %       | ●                 | 1,01 %                       | 3,03 %         | ●                            | 2,02 %  | ●           | ●        | ●      | ●       | 10,10 %                | 1,01 %                 | ●       | 96,97 %                        | 3,03 %          | 100 %   |       |
| operátoři strojů                                     | strojíři ženijních, silničních a stavebních strojů    | 2,22 %               | ●      | ●       | 24,44 %   | 8,15 %       | 1,48 %  | 2,96 %        | ●                 | 6,67 %                       | 9,63 %         | 0,74 %                       | 2,96 %  | 2,96 %      | 0,74 %   | 0,74 % | ●       | 11,86 %                | 6,67 %                 | ●       | 82,22 %                        | 17,78 %         | 100 %   |       |
|                                                      | radiolokátorů                                         | ●                    | ●      | ●       | 11,76 %   | 1,96 %       | 1,96 %  | ●             | ●                 | 15,69 %                      | 49,03 %        | 5,88 %                       | 5,88 %  | 1,96 %      | ●        | 1,96 % | ●       | 1,96 %                 | 6,67 %                 | ●       | 98,04 %                        | 1,96 %          | 100 %   |       |
|                                                      | a obsluhu slaboproudých zařízení                      | 1,75 %               | 0,44 % | 0,44 %  | 17,76 %   | 10,53 %      | 0,66 %  | 1,10 %        | ●                 | 6,14 %                       | 39,26 %        | 2,85 %                       | 3,29 %  | 1,97 %      | 1,75 %   | 0,22 % | 0,22 %  | 2,19 %                 | 1,54 %                 | ●       | 92,11 %                        | 7,89 %          | 100 %   |       |
|                                                      | ostatní                                               | 4,54 %               | ●      | ●       | 21,59 %   | 12,50 %      | 3,41 %  | 1,14 %        | ●                 | 9,09 %                       | 22,73 %        | ●                            | 5,68 %  | 3,41 %      | ●        | 1,14 % | ●       | 5,68 %                 | ●                      | ●       | 90,91 %                        | 9,09 %          | 100 %   |       |
|                                                      | CELKEM                                                | 2,02 %               | 0,34 % | 0,34 %  | 17,81 %   | 10,08 %      | 1,18 %  | 1,01 %        | ●                 | 7,39 %                       | 37,66 %        | 2,69 %                       | 3,86 %  | 2,18 %      | 1,34 %   | 0,50 % | 0,17 %  | 2,69 %                 | 1,18 %                 | ●       | 92,44 %                        | 7,56 %          | 100 %   |       |
|                                                      | vojáci a ostatní funkce služebního charakteru         |                      | 6,07 % | 1,27 %  | 0,14 %    | 25,37 %      | 9,33 %  | 1,55 %        | 0,56 %            | ●                            | 0,56 %         | 5,65 %                       | ●       | 11,59 %     | 4,80 %   | 1,41 % | 1,27 %  | 0,14 %                 | 3,65 %                 | 3,39 %  | ●                              | 78,95 %         | 21,05 % | 100 % |
| bojové funkce a ostatní funkce obslužného charakteru | tank. vojsko                                          | 6,76 %               | ●      | 1,23 %  | 23,31 %   | 9,20 %       | 0,61 %  | 0,61 %        | ●                 | ●                            | 5,52 %         | ●                            | 9,20 %  | 4,91 %      | 2,45 %   | 0,61 % | ●       | 5,52 %                 | 7,98 %                 | ●       | 77,91 %                        | 22,09 %         | 100 %   |       |
|                                                      | pozemní dělostřelectvo                                | 5,84 %               | 3,90 % | ●       | 27,28 %   | 6,49 %       | 2,60 %  | 1,95 %        | ●                 | ●                            | 4,54 %         | ●                            | 5,19 %  | 3,25 %      | ●        | 3,25 % | ●       | 2,60 %                 | 4,54 %                 | ●       | 71,43 %                        | 28,57 %         | 100 %   |       |
|                                                      | protiletad. dělostřelectvo                            | 7,37 %               | ●      | ●       | 15,79 %   | 7,37 %       | 1,05 %  | 3,16 %        | ●                 | ●                            | 3,16 %         | ●                            | 12,63 % | 10,53 %     | 1,05 %   | 2,1 %  | ●       | 3,16 %                 | 3,16 %                 | ●       | 80,00 %                        | 20,00 %         | 100 %   |       |
|                                                      | raketového vojska                                     | ●                    | ●      | ●       | —         | —            | —       | —             | ●                 | ●                            | —              | ●                            | —       | —           | —        | —      | ●       | —                      | —                      | ●       | —                              | —               | —       |       |
|                                                      | letecká a PVOS                                        | —                    | ●      | ●       | —         | —            | —       | —             | ●                 | ●                            | —              | —                            | —       | —           | —        | —      | ●       | —                      | —                      | ●       | —                              | —               | —       |       |
|                                                      | ženijního vojska                                      | 3,08 %               | 0,77 % | 1,54 %  | 21,54 %   | 3,85 %       | 1,54 %  | 1,54 %        | ●                 | 2,3 %                        | 3,08 %         | ●                            | 14,61 % | 1,54 %      | 4,61 %   | 0,77 % | ●       | 7,69 %                 | 2,31 %                 | ●       | 70,78 %                        | 29,22 %         | 100 %   |       |
|                                                      | chemického vojska                                     | 1,75 %               | ●      | 22,81 % | 24,57 %   | 5,26 %       | ●       | 1,75 %        | ●                 | 1,75 %                       | 8,78 %         | ●                            | 5,26 %  | 1,75 %      | ●        | 1,75 % | ●       | 5,26 %                 | 3,51 %                 | ●       | 84,20 %                        | 15,80 %         | 100 %   |       |
|                                                      | železničního vojska                                   | 7,89 %               | ●      | ●       | 21,06 %   | ●            | 2,63 %  | ●             | ●                 | 5,26 %                       | 2,63 %         | ●                            | 13,17 % | ●           | 2,63 %   | ●      | ●       | 2,63 %                 | ●                      | ●       | 57,90 %                        | 42,10 %         | 100 %   |       |
|                                                      | silničního vojska                                     | 3,90 %               | ●      | ●       | 10,38 %   | 2,60 %       | 2,60 %  | 3,90 %        | ●                 | ●                            | 10,39 %        | ●                            | 11,69 % | 7,79 %      | 1,95 %   | 0,65 % | ●       | 3,90 %                 | 1,95 %                 | ●       | 61,7 %                         | 38,30 %         | 100 %   |       |
|                                                      | CELKEM                                                | 5,53 %               | 1,03 % | 1,16 %  | 22,88 %   | 7,45 %       | 1,61 %  | 1,35 %        | ●                 | 0,84 %                       | 6,11 %         | ●                            | 10,80 % | 5,08 %      | 1,67 %   | 1,35 % | 0,05 %  | 5,27 %                 | 3,53 %                 | ●       | 75,71 %                        | 24,29 %         | 100 %   |       |
| ostatní funkce                                       | kuchaři                                               | 3,10 %               | ●      | 0,77 %  | 8,54 %    | 3,88 %       | 3,88 %  | 0,77 %        | ●                 | ●                            | 2,32 %         | ●                            | 2,32 %  | 1,55 %      | ●        | 0,77 % | 9,30 %  | 3,88 %                 | 0,77 %                 | 38,77 % | 80,62 %                        | 19,38 %         | 100 %   |       |
|                                                      | skladníci, účetní, písaři, kreslíři, účtovatelé apod. | 6,25 %               | ●      | ●       | 12,50 %   | 10,00 %      | 10,00 % | 7,50 %        | ●                 | 5,00 %                       | 3,75 %         | ●                            | 7,50 %  | 5,00 %      | 1,25 %   | ●      | 2,50 %  | 8,75 %                 | 6,25 %                 | ●       | 86,25 %                        | 13,75 %         | 100 %   |       |
|                                                      | zdravotnické služby                                   | 4,00 %               | ●      | 2,69 %  | 32,00 %   | 8,00 %       | 8,00 %  | ●             | ●                 | 1,33 %                       | 5,33 %         | ●                            | 8,00 %  | 5,33 %      | ●        | 1,33 % | 3,33 %  | 5,33 %                 | 3,33 %                 | ●       | 84,00 %                        | 16,00 %         | 100 %   |       |
|                                                      | zbyvajících                                           | 5,40 %               | ●      | ●       | 16,22 %   | 8,12 %       | 8,12 %  | ●             | ●                 | 5,40 %                       | 16,22 %        | ●                            | 5,40 %  | ●           | 2,70 %   | ●      | ●       | 2,70 %                 | 5,40 %                 | ●       | 75,68 %                        | 24,32 %         | 100 %   |       |
|                                                      | CELKEM                                                | 4,36 %               | ●      | 0,94 %  | 15,89 %   | 6,85 %       | 6,85 %  | 2,18 %        | ●                 | 2,18 %                       | 4,98 %         | ●                            | 5,30 %  | 3,11 %      | 0,62 %   | 0,62 % | 4,67 %  | 5,30 %                 | 2,80 %                 | 15,59 % | 82,24 %                        | 17,76 %         | 100 %   |       |
| ÚHRNEM                                               |                                                       | 2,82 %               | 0,48 % | 0,61 %  | 22,39 %   | 7,90 %       | 2,06 %  | 6,04 %        | 0,13 %            | 2,82 %                       | 11,85 %        | 1,15 %                       | 6,38 %  | 3,52 %      | 1,19 %   | 0,65 % | 0,37 %  | 8,51 %                 | 5,54 %                 | 1,09 %  | 85,50 %                        | 14,50 %         | 100 %   |       |

Vysvětlivky: ● daná civilní profese se v příslušné skupině ČVO a funkcí vůbec nevyskytl

— daná civilní profese se v příslušné skupině ČVO a funkcí sice vyskytl, ale vzhledem k nízkému počtu (méně než 30) nebyly procenta propočteny

Proto značné rozdílů úrovně úspěšnosti a připravenosti, jakož i přímého výkonu konkrétních funkcí mezi vojáky mající stejnou, příbuznou nebo ostatní funkci jsou viditelné u leteckých mechaniků a mechaniků všech elektronických zařízení.

Tato krátká analýza jen potvrzuje původní předpoklad vlivu příslušné civilně-profesní struktury na úroveň bojové a politické připravenosti.

Otázka míry využitelnosti civilně-profesní struktury branecké populace a cesta k jejímu zvyšování je důležitá i z hlediska národohospodářského.

Není pochyb o tom, že civilně-profesní struktura branecké populace a její potřeba v ozbrojených silách je značně rozdílná. Proto není možné dosáhnout toho, aby každý bránc byl v armádě zařazen vždy podle svého profesionálního zaměření.

Přesto však je nutné a zároveň možné a potřebné dosavadní úroveň zvyšovat a hledat další možnosti k optimálnějšímu využití civilně-profesní struktury branecké populace.

Nelze zapomínat na to, že člověk, který svou původní civilní profesi nekoná, postupně ztrácí získanou kvalifikaci, a to tím více, čím určitou skupinu profesní činnosti zasahuje pokračující vědeckotechnický pokrok. Je zcela pochopitelné, že dva roky vojenské služby nelze z tohoto hlediska nechat bez povšimnutí, zejména jde-li o civilní profesi přímo využitelné. Navíc, když si připomeneme tu skutečnost, že podle některých propočtů každým rokem průměrně 10 % získaných dovedností a znalostí, tzn. 20 % za dva roky základní služby.

Kromě této závažné skutečnosti nezařazování zejména přímo využitelných profesí způsobuje větší či menší rozkolísání původní profesionální orientace a tím vzniká možnost potencionální fluktuace. V důsledku dosti značného nezařazování není to však jen potencionální možnost, ale zcela reálná skutečnost. Výběrovým statistickým šetřením byly získány i velmi rozsáhlé údaje a podklady o této závažné problematice. I když tato otázka není předmětem tohoto článku (snad některého z dalších článků), chtěl bych předestlat, že vliv vojenské složky na pohyb pracovních sil po ukončení vojenské služby je velmi významný.

Přesto však, abych nezůstal jen v poloze obecného konstatování, chtěl bych toto tvrzení dokázat některými fakty zjištěnými výběrovým statistickým šetřením.

Tak např. v celkovém souboru vojáků v záloze analyzovaných skupin civilních profesí se po ukončení základní služby ke své výuční profesi nevrátilo cca 18,90 %.

V souboru vojáků v záloze, kteří v průběhu vojenské služby vykonávali funkci vojenkého řidiče (osobních a nákladních aut, tanků, SHD a obrněných transportérů), činí tento pohyb cca 28,24 %.

Přitom není bez zajímavosti, že tento meziprofesní pohyb je u různých skupin civilních profesí značně rozdílný.

Tak např. zatímco u skupiny elektromontérů (provozních, rozvodových zařízení a důlních) tvoří tento pohyb 17,74 %, pak u zámečnicků 20,61 %, soustružníků 30,16 %, zedníků 29,73 % a u zemědělských mechanizátorů dokonce 44,27 % z počtu těch, kteří v průběhu základní služby vykonávali funkci vojenkého řidiče.

I když tyto rozdíly v pohybu souvisí do značné míry s existencí dalších příčin (např. úroveň zájmu o určitý učební obor a z toho vyplývající možnost výběru či nutnost a dokonce nezbytnost náboru), již pouhé srovnání těchto údajů nesporně dokazuje vliv vojenské služby na budoucí meziprofesní pohyb branců.

Přitom tento příklad není zdaleka ojedinelý. Vzhledem však k účelu tohoto článku, nechci se touto otázkou dále zabývat.

V úvodu jsem uvedl, že druhým cílem tohoto článku je ukázat možnosti a prostředky vyššího využívání civilně-profesní struktury branecké populace.

Metod a prostředků může být celá řada. Rovněž jejich efektivní přínos může být různý. Dlouhodobá zkušenost na úseku mírového doplňování může mi potvrdit, že k řešení tohoto problému lze přistoupit dvěma cestami:

### **1. zkvalitněním zpracování prvotních informací o civilně-profesní struktuře branecké populace:**

To je výchozí a základní požadavek, jehož naplnění do značné míry předurčuje vyšší využitelnost jednotlivých skupin civilních profesí.

Např. při odvodním řízení se u každého brance zjišťuje skutečná výuční profese. Je však skutečností, že konkrétní zápis zjištěné civilní profese do „Evid. listu“ může být v určité části civilních profesí nepřesný, a tato nepřesnost může být a v drtivé většině případů i je základem jeho nesprávného zařazení do útvarů a funkce v čs. ozbrojených silách.

Tak např. bránc je vyučen jako „zámečnick - drakar“. V „Evid. listě“ se však uvede jen zápis „zámečnick“. S touto civilní profesí může být (abstrahuji od všech ostatních kritérií) zařazen prakticky ke všem druhům vojsk. Tím však je jeho využitelnost velmi omezena.

Bude-li však v „Evid. listě“ uveden správný zápis, tj. „zámečnick - drak“ je zřejmé, že jde o leteckého specialistu, a jako takový bude směřován k příslušnému leteckému útvaru, kde ho můžeme využít na obdobné funkci „mechanik draků“.

To se však ve značné části případů nestává a zařazování této skupiny branců se v poslední době stává terčem kritiky jak ze strany příslušných vojenských orgánů, tak i ze strany příslušných civilních organizací.

To však není zdaleka ojedinělý případ. Analogická situace se vyskytuje např. u mechaniků měřicích a regulačních přístrojů (jde o specialisty slaboproudé elektroniky a jsou zapisováni jako mechanik), u montérů ocelových konstrukcí (častý zápis zní jako „montér“ a není známo o jaký druh montéra jde — např. elektromontér), přičemž charakteristickou náplní této profese je naučit se svařování tzn. naučit se důležitému úkonu, tak potřebnému u tankového vojska apod.

## **2. přechod na mírová doplnění útvarů podle ČVO**

To je druhé základní opatření, jehož realizace by podstatnou měrou ovlivnila (v pozitivním slova smyslu) úroveň využitelnosti civilněprofesní struktury branecké populace. Ale nejen to. Významně by přispěla i ke zvýšení úrovně bojové a politické přípravy, k jejímuž vyššímu stupni má právě mírové doplňování napomáhat.

Vzhledem k tomu, že o této otázce jsem psal již v článku „Modernizace mírového doplnění ozbrojených sil“ (Vojen-

ská mysl číslo 9—10 1969, str. 24—31) nebudu se o ní dále zmiňovat.

Chtěl bych však podotknout, že kladný přínos této metody nám dokazují zkušenosti mírového doplňování výcvikových útvarů, jež je založeno na bázi doplňování jednotlivých vybraných ČVO a funkcí a jejich skupin a jež je realizováno ve smyslu: Kvalitativních kritérií pro výběr branců vybraných ČVO a funkcí“.

Závěrem chci upozornit, že jsem analyzoval pouze jednu skupinu problémů mírového doplňování a proto jsem si vědom některých možných nepřesností.

Vzhledem k tomu, že při realizaci mírového doplňování se musí přihlížet nejen k civilněprofesní struktuře branecké populace, ale i k dalším kvalitativním kritériím, především politickomorálním, zdravotním opd., byla by jistě správnější analýza využívání celkové kvalifikace branecké populace, jež by pochopitelně ukázala všestrannější pohled na tuto závažnou problematiku.

Tuto analýzu nemohu zatím uskutečnit pro nedostatek potřebných statistických podkladů.

Naopak v oblasti civilněprofesní struktury branců je potřebných a poměrně přesných statistických podkladů relativně nejvíce.

Smysl analýzy vychází především z části 3. bodu závěru zprávy generálního tajemníka ÚV KSČ soudruha G. Husáka... „uplatnit na všech úsecích racionální využívání pracovních sil“ a v neposlední řadě je reakcí na současné názory o úrovni zařazování branců do útvarů ozbrojených sil o úrovni využívání civilněprofesní struktury branecké populace.